

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “ค้นหาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวระยะสั้นตามเส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) โดยชุมชนมีส่วนร่วม” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) สร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวระยะสั้นตามเส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) โดยชุมชนมีส่วนร่วม 2) สร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมตามเส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) โดยชุมชนมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) คือวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดังนี้ 1) สร้างและทดสอบเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ตามเส้นทางอารยธรรมขอม (อีสานใต้ – กัมพูชา) โดยชุมชนมีส่วนร่วม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบร่วมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อร่วมกันสร้างเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ในแต่ละจังหวัด รวมทั้งสิ้น 4 จังหวัดและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Coding-Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) 2) สร้างและทดสอบโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามเส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบร่วมกลุ่ม (Focus Group) เพื่อร่วมกันกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ในชุมชนที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่สามารถพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อย่างน้อยจังหวัดละ 1 ชุมชนและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Coding-Content Analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) ขอบเขตด้านเนื้อหาการค้นหาเส้นทางโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานที่ได้รับจากโครงการย่อยที่ 1 ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ในเขตพื้นที่ศึกษาประกอบด้วยปราสาทและชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์และศรีสะเกษ โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดและนักท่องเที่ยว อายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ที่มาท่องเที่ยวตามเส้นทางปราสาทขอม โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ร่วมกับการใช้การสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snow ball sampling) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ศึกษา 1) ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมตามเส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) ได้แก่ 1.ปัจจัยด้านสถานที่และการเข้าถึงแหล่ง 2. ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 3. ปัจจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติ 4. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต 5.ปัจจัยด้านสินค้าและบริการ 6.ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด 7. ปัจจัยด้านความต้องการส่วนบุคคล รวมถึงความคาดหวังของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตามเส้นทางปราสาทขอมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาตามเส้นทางปราสาทขอม 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ เส้นทางการ

ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชุมชนต่อเส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม)

จากผลการศึกษาได้เส้นทางการท่องเที่ยวทั้ง 4 จังหวัด ดังนี้จังหวัดนครราชสีมา มี 1 เส้นทาง (ปราสาทหินพิมาย-วัดเดิมและชุมชน-พิพิธภัณฑสถานพิมาย-ไทรงาม) จังหวัดบุรีรัมย์ มี 2 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 (ปราสาทหนองกง-บ้านหนองตาไก่-ปราสาทพนมรุ้ง-บ้านหนองบัวราย-ปราสาทเมืองต่ำ-บ้านโคกเมือง) เส้นทางที่ 2 (สนามกีฬาไอ โมบาย-วนอุทยานเขากระโดง-วัดป่าเขาน้อย-พระพุทธประโคนชัยหามิ่งมงคล-ปราสาทบ้านบุ) จังหวัดสุรินทร์ มี 3 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1(ปราสาทตาเหมือน-ปราสาทตาเหมือนโตด-ปราสาทเหมือนธม-ตลาดช่องจอม-ปราสาทบ้านพลวง-ปราสาทบ้านไพล-ชุมชนบ้านเชื้อเพลิง-ปราสาทช่างปี-ชุมชนบ้านช่างปี-ปราสาทศิขรภูมิ) เส้นทางที่ 2 (ปราสาทบ้านไพล-ชุมชนบ้านเชื้อเพลิง-ปราสาทบ้านพลวง-ตลาดช่องจอม-ปราสาทตาเหมือนธม-ปราสาทตาเหมือนโตด-ปราสาทตาเหมือน) เส้นทางที่ 3 (ปราสาทช่างปี-ชุมชนบ้านช่างปี-ปราสาทศิขรภูมิ-ปราสาทบ้านไพล-ชุมชนบ้านเชื้อเพลิง-ปราสาทบ้านพลวง) จังหวัดศรีสะเกษ มี 4 เส้นทาง ได้แก่ เส้นทางที่ 1 (ปราสาทห้วยทับทัน-ปราสาทสระกำแพงใหญ่-ปราสาทสระกำแพงน้อย) เส้นทางที่ 2 (ปราสาทปราสาทคู-ชุมชนบ้านปราสาทคู-ปราสาทห้วยทับทัน-ปราสาทสระกำแพงใหญ่-ปราสาทสระกำแพงน้อย) เส้นทางที่ 3 (ปราสาทปราสาทคู-ชุมชนบ้านปราสาทคู-ปราสาททามจาน-วัดไพรพัฒนา-ผาพญาภูปริ) เส้นทางที่ 4 (ผาพญาภูปริ-วัดไพรพัฒนา-ปราสาทปราสาทคู-ชุมชนบ้านปราสาทคู-ปราสาทห้วยทับทัน-ปราสาทสระกำแพงใหญ่-ปราสาทสระกำแพงน้อย) สำหรับการสร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวระยะสั้นตามเส้นทางเขตอารยธรรมขอมอีสานใต้-กัมพูชา (พิมาย-นครวัดนครธม) โดยชุมชนมีส่วนร่วม แบบ 2 วัน 1 คืน โดยโปรแกรมท่องเที่ยวระยะสั้นนี้ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์-อารยธรรมขอม และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ ปราสาทและชุมชนรอบปราสาทที่คัดเลือกการมีศักยภาพแล้วเป็นศูนย์กลางหรือเป็นหัวใจหลักของการท่องเที่ยว และมีกิจกรรมการท่องเที่ยว ฐานกิจกรรมให้ได้ศึกษาเรียนรู้อย่างเพลินเพลิน พร้อมแนะนำจุดแวะพักรับประทานอาหาร แหล่งซื้อของฝาก สถานที่พักค้างคืนที่ได้ถูกคัดกรอง คัดเลือกจากกระบวนการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นโดยชุมชนมีส่วนร่วม ข้อเสนอแนะจากคณะผู้วิจัยมีความเห็นว่าการระดมความคิดจากการประชุมกลุ่มย่อยทำให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างส่วนต่างๆที่ไม่ได้เป็นในทิศทางเดียวกัน จึงอาจเป็นอุปสรรคในการส่งเสริมเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยว นอกจากนี้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรมีแผนการส่งเสริมให้ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวเช่น การจ้างแรงงานท้องถิ่น ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น สนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่น การบริหารจัดการซึ่งทำให้แหล่งท่องเที่ยววันนี้มีความโดดเด่นแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

คำสำคัญ : เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ , โปรแกรมท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ , อารยธรรมขอม , การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

Abstract

The Research Projects “ Discovering historical and cultural tourism route And Creating a short-term tourism along program Along The Khmer Isan civilization south-Cambodia rote (Phimai-Nakornwatnakormthom By Local community” There are two objectives. 1) Create a short-term tourism program along the Khmer Isan civilization route south-Cambodia (Phimai-Nakorn, Nakhon Thom Temple) by community participation 2) Create historical and cultural tourism routes along the Khmer Isan civilization route south-Cambodia (Phimai-Nakorn, Nakhon Thom Temple) by community participation The researcher used qualitative research techniques. Is the method of analyzing data from in-depth interviews and focus groups as follows 1) Create and test historical and cultural tourism routes Along the Khmer civilization route (North-South-Cambodia) , where the community participates Use qualitative analysis by collecting data by means of a focus group interview to create a historical and cultural tourism route. In each province, a total of 4 provinces and qualitative data analysis By using content analysis (Coding-Content Analysis) Based on data obtained from in-depth interviews (Indepth Interview) 2) Create and test creative tourism programs along the Khmer Isan civilization route south-Cambodia (Phimai-Nakorn Nakhon Nakhon Temple) uses qualitative data analysis By collecting data by means of a focus group interview in order to jointly determine creative tourism activities In communities with cultural tourism activities That can develop into creative tourism At least 1 community per province and qualitative analysis using content analysis (Coding-Content Analysis) based on data obtained from in-depth interviews (Indepth Interview), content scope, route search using data Fundamentals received from subproject 1 together with in-depth interviews (In-Depth Interview)

In the study area consisting of castles and communities In Nakhon Ratchasima, Buriram, Surin and Sisaket With populations and samples People in the area Workers in government and private agencies That serves to promote and develop tourism in the province and tourists aged 15 years and over Who came to travel along the Khmer Castle route By using purposive sampling together with the use of snow ball sampling, scope of study variables 1) independent variables including factors affecting the historical and cultural tourism route according to the route Khmer civilization area, north-south Cambodia (Phimai-NakornwatNakhonThom), including 1. Place factors and

access to sources 2. Facilities factors 3. Natural resource factors 4. Cultural and lifestyle factors 5. Product and service factors 6. Marketing promotion factors 7. Personal needs Including the expectations of tourists who travel along the Khmer Castle route And the satisfaction of tourists who follow the Khmer Castle route 2) based variables are historical and cultural tourism routes and creative tourism programs, Khmer Isan civilization south-Cambodia route (Phimai-NakornwatNakhon Thom) Tourist satisfaction and community towards the route of the northeastern Khmer civilization - Cambodia (Phimai-NakornwatNakhonThom)

From the results of the study, there are 4 travel routes as follows: Nakhon Ratchasima has 1 route (Prasat Hin Phimai - original temple and community - Phimai-Sai Ngam Museum), Buriram Province. There are 2 routes: Route 1 (Prasat Nong Kong - Ban Nong Ta Kai - Phanom Rung Castle - Ban Nong Bua Rai - Prasat Muang Low - Ban Khok Mueang) Route 2 (I-Mobile Stadium - Khao Kradong Forest Park - Wat Pa Khao Noi - Phra Buddha Prakhon Chai Ming Mongkol-Prasat Ban Bu) Surin Province has 3 routes, namely Line 1 (Prasat Ta Maen-Prasat Ta Mao, Tod - Prasat Namthom - Talat Chong Chom - Prasat Ban Plueng - Ban Phai Castle - Ban Fueng Community - Prasat Chang Pi - Ban Chang Pee Community - Prasat Sikhoraphum) Route 2 (Ban Phlai Castle - Ban Fu Community - Ban Plueng Castle - Talat Chong Chom - Prasat Ta Mueang Thom - Prasat Ta Mueang Tod - Prasat Ta Maen) Heel 3 (Prasat Chang Pee - Ban Chang Pee Community - Prasat Sikhoraphum - Ban Plai Castle - Ban Fu Phaeng Community - Ban Plueng) Si Sa Ket Province There are 4 routes: Line 1 (Huai Thap Than-Prasat Prasat, Great Wall - Prasat Noi, Kamphaeng Noi) Line 2 (Prasang Prang Ku - Prang Ku - Prasat Huai Thap Than Community - Prasat Sa, Great Wall - Prasat Sa Kae Noi) Line 3 (Prasang Prang Ku - Prang Ku-Prasat Community Tam Tam Phat - Wat Prai Phatthana - Pha Phaya Kopri) Line 4 (Pha Phaya Phakri - Wat Phrai Phatthana - Prasat Prang Ku - Ban Prang Ku - Prasat Huai Thap Than - Prasat Sa Kampaeng - Prasat Sa Kamphaeng Noi) Short-term travel along the route of the northeastern Khmer civilization area - Cambodia (Phimai-Nakorn, Angkor Thom Temple) by the community. Participate for 2 days 1 night by this short-term tour program. There are historical sites - Khmer civilization And cultural tourism destinations Including castles and communities around the castle that have chosen to have potential as a center or as the heart of tourism And have tourism activities Activity base for study, learning and enjoyment Ready to recommend a stopover Source of souvenirs Overnight accommodation that has been screened

Selected from the research process mentioned above by the community to participate. Suggestions from the research team are of the opinion that from brainstorming from small group meetings, the gap between the different parts is not in the same direction. Therefore may be an obstacle in promoting routes and tourism programs In addition, both public and private sector stakeholders should have a plan to encourage the community to have income from tourism such as Hiring local workers Promote local products Support local entrepreneurs Management Which makes the tourist attraction stand out from other tourist attractions

Keywords: historical tourism routes, historical tourism programs, Khmer civilization, community tourism